

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор Інституту народознавства
Національної академії наук України

С.П. Павлюк акад. С.П. Павлюк

“4” вересня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УСНА ІСТОРІЯ: ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ

рівень освіти	<u>третій (освітньо-науковий) рівень</u>
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> <i>(шифр і назва галузі знань)</i>
напрямок підготовки	<u>доктор філософії</u>
спеціальність	<u>032 – історія та археологія</u> <i>(шифр і назва спеціальності)</i>
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> <i>(обов'язкова/за вибором)</i>
відділ	<u>соціальної антропології</u> <i>(назва відділу)</i>

2020 рік

Робоча програма “Усна історія: теорія і методологія” для аспірантів за спеціальністю 032 Історія та археологія

Розробники: **Кісь Оксана Романівна**, в.о. завідувача відділом соціальної антропології, докторка історичних наук, старша наукова співробітниця

Робоча програма затверджена на засіданні Відділу соціальної антропології

Протокол № 7 від. “27” серпня 2020 р.

В. о. завідувача відділом соціальної антропології

“2” вересня 2020 р. _____ (с.н.с. Кісь О.Р.)

Схвалено Вченою радою Інституту народознавства НАН України

Протокол № 7 від “3” вересня 2020 р.

“4” вересня 2020 р. Голова (акад. Павлюк С.П.)

© Кісь О.Р. 2020 рік

© 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки <hr/> (шифр і назва)	Нормативна дисципліна Складова 1 (Загальнонаукові компетентності) Цикл 2 (Цикл професійної підготовки)	
	Напрямок підготовки Доктор філософії (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність: 032 Історія та археологія <hr/>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: усноісторичний проект (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		4-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 2 індивідуальний проект - 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	20 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	год.
		Лабораторні	
		- год.	год.
		Самостійна робота	
		30 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		30 год.	
		Вид контролю:	
	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 30 / 60

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – сформувати у студентів всебічні знання теорії та методології усної історії, виробити у них практичні уміння щодо застосування методів усної історії (інтерв'ю) у польових дослідженнях та навички використання усноісторичних джерел в етнологічних дослідженнях.

Завдання – навчити слухачів самостійно розробляти дизайн та реалізувати усноісторичний проект, правильно зберігати усноісторичні документи та коректно оприлюднювати результати усноісторичних досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни слухачі/ки повинні:

знати:

- теоретичні засади та методологічні принципи усної історії;
- методику організації усноісторичного дослідження;
- типи інтерв'ю, методи та методики інтерв'ювання;
- правові та етичні аспекти роботи у форматі усної історії;
- правила архівування усноісторичних документів;

розуміти:

- складність та неоднозначність досвідів індивідів та груп надзвичайних історичних обставинах
- переваги та обмеження усної історії як методу дослідження минулого в постсоціалістичних контекстах
- особливості функціонування індивідуальної і колективної пам'яті;
- важливість індивіда як суб'єкта та дієвця історичного процесу та історієписання

вміти:

- розробляти дизайн та організувати усноісторичні проекти;
- знаходити та встановлювати контакт з респондентами;
- проводити усноісторичне інтерв'ю із застосування різних методик та технік;
- належно оформлювати та опрацьовувати усноісторичні документи;
- використовувати усноісторичні документи для дослідницьких, освітніх, громадських та культурних проектів.

Курс ґрунтується на людиноцентричному баченні історії та визнанні активної ролі особи і групи в історичному процесі. Це визначає виняткову важливість індивідуального історичного досвіду та пам'яті для досліджень минулого, а особисті спогади про пережите – цінним джерелом пізнання минулого. Курс знайомить з історією становлення, інституціями, теорією та методологією усної історії. Студенти матимуть можливість здобути ґрунтовні знання та практичні навички, необхідні для самостійної розробки та здійснення дослідницьких проектів у форматі усної історії у контексті етнологічних та історико-антропологічних студій української культури. Передбачено вивчення

принципів дизайну та поетапної реалізації усноісторичного дослідження – від формулювання теми до оприлюднення результатів. Студенти опанують конкретні методи і техніки інтерв'ювання, навчаться належно оформляти та архівувати усноісторичні документи, а також здійснювати їх аналітичне опрацювання. Велику увагу буде приділено етичним та правовим аспектам практики усної історії у постсоціалістичному контексті. Протягом семестру кожен/на студент/ка розробить та реалізує індивідуальний міні-проект у форматі усної історії в межах своєї дисертаційної теми, випробовуючи на практиці здобуті знання.

Для курсу підготовлено пакет текстів для обов'язкового та додаткового читання в електронному форматі.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні, правові та етичні засади усної історії

Тема 1. Усна історія: становлення, теоретичні засади, інституції.

Формування та інституціоналізація усної історії як наукової дисципліни. Школи і напрямки усної історії. Усна історія як метод і джерело. Ключові поняття. Усна історія та суміжні дисципліни (історична антропологія, історія повсякдення, мікроісторія, фольклористика, етнологія). Національні та міжнародні інституції і центри усної історії. Усна історія в постсоціалістичному контексті.

Семінарське заняття 1. Усна історія в Україні: становлення, осередки, проекти

Початки усної історії в Україні: перші проекти та конференції у 1990-х рр. Осередки усноісторичних студій в Україні (Львів, Київ, Переяслав-Хмельницький та ін.)

Основні проекти з усної історії в Україні та їх специфіка (Голодомор, підпілля УГКЦ, примусова праця в Німеччині та ін.)

Українська асоціація усної історії: створення, події, видання.

Тема 2. Усна історія і студії пам'яті.

Пам'ять як проблема гуманітарного знання (М. Хальбвакс, А. Ассман, П. Коннертон, П. Нора). Концепція колективної пам'яті. Історична пам'ять та політика пам'яті, «місця пам'яті», комеморативні практики. Проблема індивідуальної пам'яті. Пластичність пам'яті та питання надійності усноісторичних джерел: достовірність та верифікація свідчень. Комунікативна пам'ять і спільноти пам'яті. Примирення з травматичним минулим. «Ужиткове минуле» і комерціалізація пам'яті.

Семінарське заняття 2. Історичні травми й пам'ять у розрізі усної історії

Поняття «травми» (П. Штомпка).

Пам'ять та забування: витіснення і репресована пам'ять.

Політична інструменталізація травматичної пам'яті.

Міжпоколіннева трансляція колективної травми: Голокост і Голодомор.

Травматичний досвід, спогад і розповідь: сигнали травми у спогадах.

Тема 3. Етичні та правові аспекти усноісторичного дослідження.

Нормативно-правова база усноісторичного дослідження. Етичні принципи та моральна відповідальність дослідника. Влада, контроль і партнерство під час інтерв'ю: співпраця у творенні історичного документу. Респондент/ка, інформатор/ка, оповідач/ка: питання суб'єктності. Професійні основи взаємодії з респондентом та спільнотою.

Семінарське заняття 3. Документальний супровід усноісторичного проекту.

Поінформована згода: види та основні елементи.

Паспорт інтерв'ю.

Біограма респондента

Польовий щоденник.

Особисті документи респондента

Змістовний модуль 2. Підготовка та реалізація усноісторичного проекту

Тема 4. Дизайн усноісторичного проекту.

Принципи розробки усноісторичного дослідження. Обрання теми та постановка дослідницької проблеми. Основні характеристики та шляхи пошуку респондентів.

Семінарське заняття 4. Підготовка до інтерв'ю та планування

Змістова підготовка до інтерв'ю

Технічна підготовка до інтерв'ю

Планування часу та місця інтерв'ю

Відео- та аудіофіксація розповіді

Фактори впливу на якість інтерв'ю.

Тема 5. Інтерв'ю як основний метод усної історії.

Типи інтерв'ю (структуроване, лейтмотивне, нарративне). Типи запитань. Нелінійна логіка біографічної розповіді та послідовність запитань. Відкриті і закриті запитання. Принципи формулювання запитань. Запитання про контроверсійні та чутливі теми. Дистанційне інтерв'ювання: можливості та обмеження технологій. Успішне і невдале інтерв'ю.

Практичне заняття 5. Аналіз якості і потенціалу запитальника усноїсторичного проекту

Групова робота.

Завдання:

Ознайомтеся із запитальниками міжнародних та загальнонаціональних проектів з усної історії, реалізованих в Україні у роки незалежності.

Визначте основні складові та проаналізуйте структуру запитальника. Який тип інтерв'ю він передбачає?

Оцініть послідовність запитань – яка її логіка? Чого прагнули досягнути дослідники?

Проаналізуйте зміст запитальника та дайте відповіді на такі питання:

- Чи вважаєте ви включені запитання достатніми для розкриття теми? Які додаткові запитання ви б запропонували?
- Чи вважаєте ви певні запитання зайвими? Що саме ви б вилучили і чому?
- Наскільки етично сформульовані питання? Поясніть.
- Як би ви скоригували запитальник з огляду на конкретні соціальні характеристики респондента (вік, стать, освіта, національність, місце проживання) на час досліджуваної події?

Тема 6. Основні техніки та прийоми інтерв'ювання.

Психологія взаємодії з респондент(к)ами. Правила поведінки інтерв'юера. Емоційні прояви під час розповіді. Терапевтичний ефект розповідання. Способи стимулювання спогадів (світлина, пам'ятні речі).

Семінарське/практичне заняття 6. Основні техніки та прийоми інтерв'ювання

Вербальні і невербальні прийоми підтримання розповіді

Активне слухання.

Спогад-сцена.

Парафраз.

Приєм «лійка».

Рольорва гра «біографічне інтерв'ю»

Тема 7. Гендерні виміри усної історії.

Гендерні аспекти жіночого і чоловічого історичного досвіду. Гендерні аспекти пам'яті. Гендерні особливості нарації: особливості жіночих і чоловічих розповідей. Феміністський проект в усній історії: «повернути жінкам голос». Принципи феміністського інтерв'ю: «жіноча розмова». Чинник «перехресності» (intersectionality): вплив соціальних характеристик респондента/ки на зміст та структуру розповіді. Вплив демографічного чинника в усній історії.

Практичне заняття 7. Гендерні аспекти досвіду, пам'яті і нарації

Групова робота. *Завдання:* Проаналізуйте гендерні аспекти таких історичних подій за матеріалами усноісторичних проєктів: Голодомор, Голокост, окупація часів Другої світової війни, націоналістичне підпілля (ОУН і УПА), ГУЛАГ.

У спогадах жінок і чоловіків виявіть особливості відповідно жіночого і чоловічого досвіду та простежте гендерні характеристики розповіді про пережите. Дайте відповідь на такі запитання: (1) що дає дослідникові урахування гендерного виміру? (2) як впливає на результати дослідження ігнорування гендерних аспектів?

Змістовний модуль 3. Зберігання та використання усноісторичних документів

Тема 8. Опрацювання та архівування усноісторичних джерел

Принципи і правила транскрибування. Звук і текст. Передача невербальних смислових повідомлень у транскрипті. Проблема редагування і скорочень. Право на приватність, анонімність і персональні дані. Усноісторичні архіви. Доступність та використання джерел з усної історії.

Семінарське заняття 8. Опрацювання матеріалів інтерв'ю

Транскрипт інтерв'ю як усноісторичний документ

Значення аудіо і відеозаписів в усноісторичному дослідженні

Анонімізація (повна і часткова) матеріалів

Первинне кодування інтерв'ю.

Методи аналізу біографічного наративу

Тема 9. Усна історія в освітніх практиках.

Вивчення новітньої історії у школі методами усної історії: можливості, переваги, обмеження. Учні як активні учасники продукування знання. Усна історія як спосіб згуртування громади та родини. Шкільний усноісторичний проєкт: тема, організація, презентація. Психологічна готовність учнів до інтерв'ю. Способи використання усноісторичних матеріалів у шкільному просторі (шкільний музей, краєзнавчий музей, виставка, вечір пам'яті, відео, сайт тощо).

Практичне заняття 9. Усна історія в освітніх практиках

Групова робота. *Завдання:* Ознайомтеся зі шкільними проєктами-переможцями конкурсу «Радянське минуле: (пере)осмислення історії», у яких використано метод усної історії. Дайте відповідь на такі запитання: Наскільки тема проєкту дозволяє ефективно використовувати методи усної історії?

Чи вибір респондентів/ок дозволяє всебічно розкрити тему?

Наскільки влучно сформульовані запитання? Доповніть запитальник.

Як впливає проект на його учасників/ць (учні, респонденти, громада)?
Запропонуйте 5 тем для шкільного проекту із використанням усної історії.

Тема 10. Сфери використання та форми оприлюднення матеріалів усної історії.

Усна історія і громадські ініціативи. Усна історія і комеморативні практики. Усна історія в музейному простоті. Документальне кіно. Усна історія на радіо і ТБ. Перформанс і театр.

Семінарське заняття 10. Презентації та обговорення індивідуальних проектів

Захист та перехресне рецензування індивідуальних проектів з усної історії. Загальна дискусія про перспективи використання усної історії у власних дисертаційних дослідженнях.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість- годин				
	усього	У тому числі			
		лекції	Семінари/ практичні	Індивіду- альний проект	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Усна історія: становлення, теоретичні засади, інституції.	9	2	1	3	3
Тема 2. Етичні та правові аспекти усноісторичного дослідження	9	2	1	3	3
Тема 3. Усна історія і студії пам'яті.	9	2	1	3	3
Разом за змістовим модулем 1	27	6	3	9	9
Тема 4. Дизайн усноісторичного проекту.	9	2	1	3	3
Тема 5. Інтерв'ю як основний метод усної історії.	9	2	1	3	3
Тема 6. Основні техніки та прийоми інтерв'ювання.	9	2	1	3	3
Тема 7. Гендерні виміри усної історії.	9	2	1	3	3
Разом за змістовим модулем 2	36	8	4	12	12
Тема 8. Опрацювання та архівування усноісторичних джерел	9	2	1	3	3
Тема 9. Усна історія в освітніх практиках.	9	2	1	3	3
Тема 10. Сфери використання	9	2	1	3	3

та форми оприлюднення матеріалів усної історії					
Разом за змістовним модулем 3	27	6	3	9	9
Усього годин	90	20	10	30	30

5. Теми семінарів-практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Усна історія в Україні: становлення, осередки, проекти	1
2	Історичні травми й пам'ять у розрізі усної історії	1
3	Документальний супровід усноісторичного проекту.	1
4	Підготовка до інтерв'ю та планування	1
5	Аналіз якості і потенціалу запитальника усноісторичного проекту	1
6	Основні техніки та прийоми інтерв'ювання	1
7	Гендерні аспекти досвіду, пам'яті і нарації	1
8	Опрацювання матеріалів інтерв'ю	1
9	Усна історія в освітніх практиках	1
10	Презентації та обговорення індивідуальних проектів	1
	РАЗОМ	10

6. Самостійна і групова робота

Самостійна робота студентів полягає в читанні повного обсягу обов'язкової літератури перед кожним заняттям та готовності змістовно обговорювати відповідні теми під час лекцій/семінарів, оперувати здобутими знаннями та брати участь у дискусіях. Групова робота полягає в опрацюванні практичних завдань в позааудиторний час та підготовка до представлення та обговорення результатів під час семінару-практичного заняття

7. Індивідуальні завдання

Протягом курсу кожен студент має розробити та реалізувати індивідуальний міні-проект з усної історії, що передбачає:

- обрання та узгодження з викладачем теми дослідження, формулювання дослідницької проблеми
- розробка запитальника (формулювання і послідовність запитань)
- пошук потенційних респондентів, встановлення контакту з ними
- технічна, методична та змістовна підготовка до інтерв'ю
- проведення інтерв'ю (аудіозапис, мінімум – 1, максимум 3 інтерв'ю)
- оформлення супровідних документів (біограма, паспорт інтерв'ю, згода респондента щодо умов використання)
- повна транскрипція інтерв'ю згідно з встановленими правилами
- підсумковий рефлексивний звіт по міні-проекту (8-10 тис. знаків)

8. Методи навчання

Викладання курсу базується на філософії активного навчання (active learning), яка розглядає студентів як активних учасників навчального процесу і спів-виробників нового знання. Це передбачає значний обсяг їх самостійної праці (читання рекомендованої літератури, групові завдання, індивідуальні проекти тощо) та високий ступінь заангажованості в аудиторних заняттях (дискусії, дебати, рольові ігри, інтерактивні вправи тощо) у ході опанування предмету, тоді як викладачка виконує роль координаторки процесу навчання, спрямовує та стимулює пізнавальну діяльність студентів за допомогою різноманітних початкових методів та прийомів. Значну частину навчального процесу та зусиль самих студентів присвячено опануванню практичних умінь та навичок підготовки та реалізації усноїсторичних проектів.

9. Методи контролю

У процесі вивчення дисципліни "Усна історія: теорія і методологія" використовуються методи поточного, проміжного та підсумкового контролю.

Поточний контроль рівня знань і вмінь докторантів передбачає перевірку глибини опрацювання обов'язкового читання та рівня підготовленості до роботи в аудиторії та над індивідуальним проектом. Поточний контроль здійснюється за напрямками:

- активність роботи в аудиторії;
- внесок в загальну дискусію під час обговорень;
- поступ у підготовці та реалізації індивідуального проекту.

Проміжний контроль рівня знань студентів здійснюється щодо підготовки та виконання індивідуальних усноїсторичних проектів.

Підсумковий контроль успішності студентів проводиться у формі подачі повного пакету матеріалів та презентації-захисту індивідуальних усноїсторичних проектів.

Іспит відбувається у формі презентації-захисту та перехресного рецензування індивідуальних міні-проектів з усної історії.

Підсумкова кумулятивна оцінка за курс (100%) формується з таких складових:

- присутність та активність – 30 %
- домашнє читання – 20 %
- індивідуальний міні-проект – 40 %
- захист та рецензія міні-проекту – 10 %

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне навчання та самостійна робота										Якість та захист індивідуального проекту	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40+10	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	
81-89	B	дуже добре	
71-80	C	добре	
61-69	D	задовільно	
51-60	E	достатньо	
Менше 50	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

11. Методичне забезпечення

1. Робоча програма дисципліни.
2. Рекомендована наукова література.

12. Рекомендована література

Основна

Адорно Т. Проработка прошлого // НЗ №40-41 (2-3/2005) <http://www.nz-online.ru/index.phtml?aid=30011356>

Ассман Аляйда. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті. Київ: Ніка-Центр, 2012

Грінченко Г. Г. Усна історія: Методичні рекомендації з організації дослідження: Для студентів і аспірантів. — Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2007. — 28 с. <http://oralhistory.com.ua/publikacii/praktikum/praktikum-1.html>

Грінченко Г. Концепція історичної пам'яті та дослідження політики пам'яті в сучасних соціально-гуманітарних студіях // Грінченко М. Між визволенням і визнанням: Примусова праця в нацистській Німеччині в політиці пам'яті СРСР і ФРН часів «холодної війни». Харків: НТМТ, 2010, с. 19-90

Грінченко Г. Усна історія примусу до праці: метод, контексти, тексти. Харків: НТМТ, 2012

Грінченко Г., Реброва І., Романова І. Усна історія в пострадянських дослідницьких практиках (на прикладах сучасних Білорусі, Росії і України) // Український історичний журнал, № 4, 2012 <http://uamoderna.com/md/grinchenko-rebrova-romanova-oh>

Грінченко Г.Г. Методичні рекомендації з аналізу наративних інтерв'ю. Для студентів і аспірантів. – Х.: Харківський національний університет імені В.Н. Карабіна, 2008. – 32 с.

Женская устная история: Гендерные исследования / Сост. А.Пето. В 2-х тт. Бишкек, 2004.

Кісь О. Усна історія: концептуальні засади // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім.В.Гнатюка. Серія: "Історія". – Вип. 2. – Ч. 3. – 2015. – С. 212–220. https://social-anthropology.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/Kis_OH_theory.pdf

Кісь О. Усна жіноча історія як феміністський проект: західні теорії, пострадянські контексти, українські практики // Народознавчі Зошити, №6, 2015, С. 1386-1405 <https://nz.lviv.ua/archiv/2015-6/15.pdf>

Коннертон Пол. Як суспільства пам'ятають. Київ: Ніка-Центр, 2004

Національна та історична пам'ять: словник ключових термінів / кер. Авт. Кол. А.Киридон. Київ: Пріоритети, 2013

Нора П. Всемирное торжество памяти // НЗ №40-41 (2-3/2005) <http://www.nz-online.ru/index.phtml?cid=10010434>

Нора П'єр. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ: Кліо, 2014

Почути травму. Розмови з провідними спеціалістами з теорії та лікування катастрофічних досвідів. Інтерв'ю провела Кеті Карут. Київ: Дух і літера, 2017

Рикёр П. Память, история, забвение. — М.: Издательство гуманитарной литературы, 2004

Сурева Н. Правила видання джерел усної історії (проект). — Запоріжжя, 2005.

Схід/Захід: Іст.-культ. зб. – Вип. 11–12: Спец. вид.: Усна історія в сучасних соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень / За ред. В. Кравченка, Г. Грінченко. — Х.: ТОВ «НТМТ», 2008. — 432 с. <http://oralhistory.com.ua/publikacii/pidtrimka-uai/usna-istoria-v-suchasnykh-studiakh.html>

Томпсон П. Устная история: Голос прошлого. – М., 2003.

У пошуках власного голосу: Усна історія як теорія, метод та джерело. Зб. наук. ст. / За ред. Г. Г. Грінченко, Н. Ханенко-Фрізен. – Харків: ПП «ТОРГСІН ПЛЮС», 2010. – 248 с. <http://oralhistory.com.ua/publikacii/pidtrimka-uai/u-poshukax-vlasnogo-golosu-publ.html>

Україна Модерна. Число 11, 2007 - тема номера "Усна історія" / за ред. О.Кісь <http://uamoderna.com/arkhiv/46-11>

Устная история и биография: женский взгляд / Под ред. Е Мещеркиной. Москва, 2004

Хальбвакс М. Коллективная и историческая память // НЗ №40-41 (2-3/2005) <http://www.nz-online.ru/index.phtml?cid=10010434>

Хрестоматия по устной истории / Пер., сост., введ., общ. ред. М.В.Лоскутовой. СПб., 2003

Шацька Барбара. Минуле-пам'ять-міт. Чернівці: Книги-XXI, 2011

Gardner Graham. Unreliable memories and other contingencies: problems with biographical knowledge. *Qualitative Research*. 2001 - Vol. 1(2): P. 185-204.

Grele R.J. *Envelopes of Sound: The Art of Oral History*. – NY, 1991.

Irwin-Zarecka, Iwona. *Frames of Remembrance: The Dynamics of Collective Memory*. New Brunswick-London: Transaction Publishers, 1994.

Khubova D., Ivankiev A., Sharova T. After Glasnost: Oral History in the Soviet Union // Passerini, Luisa, ed. *Memory and Totalitarianism. International Yearbook of Oral History and Life Stories*. Vol. 1. Oxford University Press, 1992. – P. 89-101

Oral history: an interdisciplinary anthology, ed. by Dunaway, David K. and Willa K. Baum, 2nd ed. California, 1996.

Ritchie, Ronald A. *Doing Oral History*. New York, 1995.

The Oral History Reader, ed. by Perks, Robert and Alistair Thomson. London-New York, 1998

A Tool Kit: Twenty Strategies for Reading Life Narratives // *Reading Autobiography: A Guide for Interpreting Life Narratives* / Ed by Smith A.S., Watson J. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2001. – P. 165-180

Допоміжна

Белановский С.А. Типы интервью в социальных исследованиях // Белановский С.А. Индивидуальное глубокое интервью. – С.37-48 <https://studfile.net/preview/6208195/page:21/>

Журавлев В.Ф. Нарративное интервью в биографических исследованиях // *Социология*: 4 М. 1993-4, № 3-4, С. 34-43

Кісь О. З відстані двадцяти років: роздуми про конференції з усної історії у 1994 і в 2014 роках // *Україна Модерна*, 11 листопада 2014 <http://uamoderna.com/event/z-vidstani-20-rokiv>

Кісь О. Усна історія в Україні: практика польових досліджень. Рецензія на: [Грінченко Г. Г. Усна історія: методичні рекомендації з організації дослідження. — Харків, 2006. — 28 с.] // *Вісник Харківського національного університету*. – № 767. – Вип. 9. – Серія “Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки”. Харків, 2007. – С. 147-152 https://social-anthropology.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Kis_review_Grinchenko_metodychka.pdf

Кісь О. Усна історія: теоретичні засади та методика автобіографічного дослідження // *Наукові записки з української історії*. Вип. 19. – Переяслав-Хмельницький: ПХДПУ, 2007. – С. 431- 439

Принс Гвін. Усна історія // Нові перспективи історієписання / за ред. П.Берка. – К.: Ніка-Центр, 2004. – С.149-193

Скокова Л. Класифікація особистих документів і способи їх збирання // Скокова Л. Біографічні дослідження в соціології: традиція і сучасний досвід. – Київ. 2004. – 77-109

Devault, Marjorie L. Talking and Listening from Women's Standpoint: Feminist Strategies for Interviewing and Analysis, in *Social Problems*. Vol. 37 (1) 1990, pp. 96-116

Hoffman A. Reliability and Validity in Oral History // Ed. by Dunaway, David K. and Willa K. Baum. *Oral history: an interdisciplinary anthology*. 2nd ed. California, 1996. – P. 87-93

Lummis T. Structure and validity in oral evidence // *The Oral History Reader* / Ed. by Perks, Robert and Alistair Thomson. London-New York, 1998. – P. 273-283

Olick, Jeffrey K. Collective Memory and Chronic Differentiation // Olick, Jeffrey K. *The Politics of Regret: On Collective Memory and Historical Responsibility*. Routledge, 2007, p.175-192

Portelli A. Oral History as Genre // *Narrative and Genre* / Ed. by M.Chamberlain and P.Thompson. NY: Routledge, 2000. – P. 23-45

Ricoeur, Paul. Memory-Forgetting-History, in: Rusen, Jorn (ed.) *Meaning and Representation in History*. Berghahn Books, 2006, p. 9-19

Ritchie D. Starting an Oral History Project // Ritchie, Ronald A. *Doing Oral History*. New York, 1995. – P. 23-50

Rosenthal, Gabriele. Biographical Research // *Qualitative Research Practice*, ed. Clive Seale, Giampietro Gobo, Jaber F. Gubrium, and David Silverman. London: SAGE, 2004, p.48-64

Ryen Anne. Ethical Issues // *Qualitative Research Practice*, ed. Clive Seale, Giampietro Gobo, Jaber F. Gubrium, and David Silverman. London: SAGE Publications, 2004, p. 230-247

Thomson Alistair. Fifty Years On: An International Perspective on Oral History // *The Journal of American History*, Vol. 85, No. 2. (Sep., 1998), pp. 581-595.

15. Інформаційні ресурси та методичні матеріали

How to interview // *Oral History for Texans*, ed. by Thomas L. Charlton. Austin, 1985 <https://www.baylor.edu/content/services/document.php/33212.pdf>

International Oral History Association <https://www.ioha.org/>

Moyer, Judith. Step-by-Step Guide to Oral History, 1993 http://dohistory.org/on_your_own/toolkit/

Oral History Evaluation Guidelines. Oral History Association. Pamphlet # 3 Adopted 1989, Revised Sept. 2000 http://omega.dickinson.edu/organizations/oha/pub_eg.html

Oral History project Guidelines. Minnesota Historical Society, 2001. <http://sites.mnhs.org/library/sites/sites.mnhs.org.library/files/Oral%20History%20General%20Guidlines.pdf>

Oral History Workshop on the Web // Baylor University Institute for Oral History http://www.baylor.edu/oral_history/index.php?id=24163

Shopes, Linda. Making Sense of Oral History <http://historymatters.gmu.edu/mse/oral/>

Treleven, Dale E. Introduction to Oral History // ULCA Oral History Program <http://www.library.ucla.edu/libraries/special/ohp/ohpintro.htm>

Truesdell, Barbara. Oral History Techniques: How to Organize and Conduct Oral History Interviews. Indiana University, Center for the Study of History and Memory <http://www.indiana.edu/~csh/techniques.html>

What is Oral History. Oral History Workshop on the Web. Baylor University Institute for Oral History http://www.baylor.edu/oral_history/index.php?id=24163

Українська асоціація усної історії <http://oralhistory.com.ua>